

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

МІСЦЕ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Анотація. Розглянуто проблему функціонування іншомовних лексичних запозичень в українському мовному середовищі. Визначено доцільність використання запозичених лексем у сучасній українській мові.

Аннотация. Рассмотрена проблема адаптации слов иностранного происхождения в украинской языковой среде. Определена целесообразность использования иностранных лексем в современном украинском языке.

Annotation. The problem of foreign language adaptation of lexical borrowings in the Ukrainian language environment has been studied. The feasibility of using of borrowed lexemes in modern Ukrainian language has been determined.

Ключові слова: запозичення, іншомовні слова, лексика, мова, лексема.

Зміни, що відбулися в українському суспільстві протягом останніх десятиліть, характеризувалися як політичними, так і економічними зрушеннями. Звісно, це знайшло відображення в процесах, що відбуваються в сучасній українській мові, зокрема активне поповнення її як новими словами, так і новими значеннями відомих раніше слів.

Останнім часом спостерігається надмірне вживання запозичень, що обумовлює актуальність проблеми.

Метою статті є дослідження питань доцільності використання лексичних запозичень у сучасній українській мові.

Необхідно зазначити, що складні процеси в сучасній українській лексико-семантичній системі, пов'язані з появою значної кількості запозичень, спричинили посилення уваги вчених до особливостей засвоєння та функціонування іншомовностей. Досліджували ці проблеми Дружин Г. В., Стишов О. А., Архипенко Л. М., Ткаченко О. Б., Федорець С. А., однак дискусія з приводу цих питань продовжується й сьогодні.

Серед причин запозичення, які існують у сучасній мові, дослідники називають: розширення складу учасників комунікації, послаблення цензури, психологічну відстороненість від мови минулого тощо. На розвиток мови впливає й велика популярність засобів масової інформації, які активно доносять до споживачів інформацію за допомогою нових лексем. У мові сучасних українських мас-медіа в постійному вжитку перебувають інновації іншомовного походження, що сприяють поповненню словникових ресурсів літературної мови.

Іншомовні слова проникають у різні сфери життєдіяльності суспільства – це світська (*перформенс* – специфічний художній жест з приводу певної ідеї), економічна (*девальвація* – зниження центральним банком національної валюти), суспільна (*епатаж* – скандальна витівка), юридична (*дефолт* – невиконання умов, установлених законом), сфера ринкових відносин (*рейдерство* – дії, спрямовані на перехоплення власності) [1, с. 440].

Слова-запозичення однієї галузі нерідко "переходять" до іншої. Деякі з них вживають зрідка, інші ж стають назвами понять у різних сферах життєдіяльності людини. До таких слів належать: *піар*, *бренд*, *формат*, *ексклюзив*, *файл*, *презентація*. Такі лексеми дослідники іноді називають модними.

У мові українських ЗМІ XXI століття помітна тенденція до продукування оказіональних утворень, пов'язаних з використанням іншомовної лексеми. Вона є свідченням активного освоєння слів у мові-реципієнті. Такі слова, як *піарія*, *піаристика*, *піарофобія*, утворені від "піар", є яскравим прикладом цього явища [2, с. 15].

Останнім часом загострюється питання з приводу встановлення межі вживання іншомовних слів. Неодноразово проблема запозичення слів ставала предметом наукових дискусій, на яких обговорювали такі питання, як наприклад: "Чи загрожують українській мові іншомовні слова?", "Чи необхідно обмежувати потік запозичень?" тощо.

Деякі фахівці продовжують наполягати на тому, що інтенсивне запозичення призведе до втрати українцями своєї самобутності в мові. Проте, за підрахунками фахівців, кількість іншомовних слів у складі української лексики не перевищує 12 %, тобто твердження про засилля запозичених слів в українській мові є перебільшенням. Така частка запозичень не може становити загрози самобутності мови [3, с. 15].

Безглуздість відмови від запозичень підтверджується ще одним фактом: більшість імен, які носять сьогодні українці, є також запозиченими і прекрасно виконують свої функції. Скажімо, імена-грецизми – *Олександр*, *Василь*, *Григорій*, *Денис*, *Софія*, *Олена*; імена латинського походження – *Антін*, *Валентин*, *Віктор*, *Валерія*, *Марина*; скандинавські імена – *Ольга*, *Ігор*, *Олег*, *Гліб*; імена, подаровані давньоєврейською мовою – *Данило*, *Іван*, *Йосип*, *Наум*, *Яків* тощо.

Власне, як можна віднайти українські замітники таких лексичних одиниць, як *кардіолог*, *терапевт*, *футбол*, *теніс*, *історія*, *філософія*, *республіка*, *демократія*, *театр*, *політика*, *парламент*, *кабінет*, *джинси* тощо? Не треба пояснювати, чому не дістала підтримки у фахівців спроба авторів одного із словників очистити українську медичну термінологію від іншомовних слів (пропонувалося, наприклад, здійснити такі заміни: *очник* – замість *окуліст*; *повитуха*, *баба-пупорізка* – замість *акушерка*; *дрібножилицезнавець* – замість *мікробіолог*; *вухоносогорлянокознавець* – замість *отоларинголог*; *гоп'як* – замість *пульс*; *хробаковиця*, *хробакозапал* – замість *апендицит*) [2, с. 502].

Необхідно розуміти, що наявність іншомовних слів у мові є закономірним явищем, яке відображає зв'язки

Дійсно, потрібно акцентувати увагу на тому, що слова іншомовного походження не завдають шкоди українській мові, якщо мовці використовують їх доречно, тобто відповідно до їх значення і до конкретної ситуації мовлення. Тим більш сьогодні, коли більшість нових номінацій у мові має іншомовне походження, вживання запозичень є неминучим, однак має бути завжди доречним [4, с. 10].

Отже, запозичення – це закономірний шлях збагачення лексики будь-якої мови, що свідчить про її відкритість, яка вважається ознакою її сили. Вони сприяють еволюції мови, переходу на нову сходинку її функціонування. Сучасна українська мова увібрала в себе світові надбання, однак при цьому залишилася самотньою.

Наук. керівн. Архипенко Л. М.

Література: 1. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / авт.-уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. – 789 с. 2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 716 с. 3. Ткаченко О. Б. Мова і національна ментальність / О. Б. Ткаченко. – К. : Наукова думка, 2007. – 240 с. 4. Архипенко Л. М. Етапи і ступені адаптації іншомовних лексичних запозичень в українській мові (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця XX – початку XXI ст.) / Л. М. Архипенко. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 172 с.